

Бр. 960/16
Дана 26.12.2016.г

Ове смернице једнако се примењују и на децу и одрасле могуће и идентификоване жртве трговине људима. Ове смернице посебно уважавају чињеницу да су деца у израженијем ризику што их чини подложнијим трговини људима и да се приликом поступања води посебна пажња о најбољем интересу детета. Примена ових смерница у потпуности је усаглашена са принципима поступања предвиђеним УН Међународним смерницама за вођење случаја у заштити деце и УНХЦР станрадима заштите деце у ванредним ситуацијама. С обзиром на све горе наведено на основу члана 32. Статута Центра за заштиту жртава трговине људима директор Центра за заштиту жртава трговине људима доноси следеће

ОПЕРАТИВНЕ СМЕРНИЦЕ (УПУТСТВО) ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈУ ЖРТАВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет смерница

Члан 1.

Овим смерницама ближе се одређује поступак идентификације као и начини и препоруке поступања стручних радника Центра за заштиту жртава трговине људима током поступка идентификације жртава трговине људима.

Кроз предметне смернице дефинисани су основни појмови у поступку идентификације жртава трговине људима, основни принципи и начела у поступању, фазе у поступку идентификације као и упутство за рад стручних радника у идентификацији жртава трговине људима, а све у циљу ефикасног и благовременог спровођења поступка идентификације.

Дефинисање појмова

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овим смерницама имају следеће значење:

- 1. Прелиминарна идентификација** подразумева фазу препознавања ризика и развијања сумње на могућу трговину људима од стране државних органа, институција, установа, организација и појединица који могу доћи у контакт са могућом жртвом трговине људима,

2. **Подносилац пријаве** - државни орган, институције, установе, организације и појединци који су током прелиминарне идентификације развили сумњу да је неко жртва трговине људима,
3. **Пријава** - сваки податак односно информација саопштена на одговарајући начин коју подносилац пријаве подноси у случају када развије сумњу да се ради о жртви трговине људима,
4. **Идентификација** је хитан стручни поступак процене у којем се утврђује да ли је нека особа жртва трговине људима. Током идентификације стручни радник процењује потребе и стања као и животне околности особе за коју се сумња да је жртва трговине људима на основу којих се пружа потребна помоћ и подршка.
5. **Могућа жртва** - је особа која је пријављена Центру за заштиту жртава трговине људима ради идентификације,
6. **Претпостављена жртва (presumed victim)** је особа која се налази у поступку идентификације, код које постоје показатељи који указују на трговину људима и која се сматра жртвом трговине људима током целог поступка без обзира на коначан резултат идентификације.
7. **Идентификована жртва трговине људима** је особа која је у поступку идентификације идентификована као жртва трговине људима. Жртва трговине људима идентификује се као жртва која се налазила у ситуацији врбовања и/или фази транспорта, и/или у фази смештаја пре експлоатације, а након транспорта, и/или у фази експлоатације.

Циљ смерница

Члан 3.

Ове смернице засноване су на људским правима и важећим међународно-правним стандардима у заштити жртава трговине људима, а посебно на Конвенцији Савета Европе о борби против трговине људима и директивама које прате спровођење ове Конвенције.

Основни циљ смерница је успостављање интерне праксе и процедура и радњи које омогућавају ефикасно спровођење поступка идентификације, а ради пружања благовремене помоћи и подршке жртви трговине људима која треба да омогући смањење даље трауматизације жртве, опоравак и њену ре/интеграцију у заједницу.

Принципи и начела поступка идентификације

Члан 4.

Сходно принципима и стандардима савремене професионалне праксе, као и начелима која су прописана Конвенцијом о борби против трговине људима, директивама које прате спровођење ове Конвенције као и домаћим прописима, дефинисана су начела рада која се примењују у поступку идентификације жртава трговине људима.

Поступак идентификације жртава трговине људима заснива се на следећим принципима и начелима:

1. Начело поштовања интегритета и достојанства жртве трговине људима,
2. Начело недискриминације,
3. Начело информисања жртве о њеним правима током поступка идентификације
4. Начело најбољег интереса жртве трговине људима,
5. Начело нечињења штете,
6. Начело партиципације корисника и уважавања мишљења жртве трговине људима,
7. Начело ефикасности и благовремености у идентификацији,
8. Начело добровољности (пристанка и сагласности могуће жртве за учешће у поступку идентификације) и др...

Права жртава током идентификације

Члан 5.

Посебну пажњу у поступку идентификације стручни радници Центра за заштиту жртава трговине људима обратиће на период за опоравак и размишљање (период рефлексije) пре доношења одлуке о томе хоће ли жртва сарађивати са државним органима и институцијама.

Током идентификације жртва трговине људима има право на:

1. Право слободу и безбедност (сигурност),
2. Право на информисање жртве о њеним правима,
3. Право на безбедан смештај,
4. Право на преводиоца,
5. Право на здравствену заштиту,
6. Право на психолошку помоћ (психолошка подршка, саветовање, психотераписке услуге)
7. Право на правну помоћ и заступање
8. Право на привремени боравак жртве у складу са законом који регулише ову област,
9. Право на добровољни повратак жртве у земљу порекла- право на репатријацију
10. Право жртве да не буде депортована у земљу порекла уколико постоји ризик по њену безбедност,
11. Право на приватност и заштиту података
12. Право на заштиту достојанства и поштовање личности
13. Право на мишљење,
14. Право жртве да не буде кривично и прекршајно гоњења уколико је кривично дело односно прекршај резултат присиле и трговине људима.

Стручни радник током поступка идентификације посебно води рачуна о томе да права жртава трговине људима из става 2. овог члана буду поштована односно у случају потребе обавезно указује другим државним органима, институцијама, организацијама, установама и стручњацима на обавезу поштовања права жртава као и на све потенцијалне повреда права жртава трговине људима услед чињења/нечињења других државних органа, институција, организација, установа и стручњака.

ПОСТУПАК ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ

Пријава сумње на трговину људима

Члан 6.

Свако има право да Центру за заштиту жртава трговине људима пријави сумњу на трговину људима.

Пријава се подноси:

- **телефонским путем** на дежурни телефон Центра за заштиту жртава трговине људима 063 610 590,
- **електронским путем** на мејл адресу centar@centarzztlj.rs или
- **поштом** на адресу Центра: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектор за бригу о породици и социјалну заштиту, Центар за заштиту жртава трговине људима, Немањина бр. 22-26.

Поступак идентификације може да покрене и стручни радник Центра за заштиту жртава трговине људима када по службеној дужности сазна податке и чињенице које указују на могућу трговину људима.

Када се пријава подноси телефонским путем или по службеној дужности стручни радник дужан је да сачини службену белешку на обрасцу пријаве (образац бр. 1) са садржајем пријаве, подацима о лицу на које се пријава односи и подацима о подносиоцу, односно о околностима које је стручни радник сазнао обављајући службену дужност.

Поступање по пријави на сумњу трговине људима

Члан 7.

Дежурни Стручни радник анализира податке из пријаве и на основу анализе података:

1. **ОДБАЦУЈЕ ПРИЈАВУ,**
2. **ПОКРЕЋЕ ПОСТУПАК ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ.**

Стручни радник поступа и доноси одлуку по пријави на обрасцу бр. 2, који чини саставни део ових смерница, у тренутку њеног подношења односно у најкраћем могућем року који не може да буде дужи од 7 дана рачунајући и евентуалну допуну пријаве.

Дежурни стручни радник у обавези је да у року из става 2. овог члана изврши ДОПУНУ ПОДАТАКА ИЗ ПРИЈАВЕ уколико на основу расположивих података не може да донесе неку од претходних одлука у тренутку њеног подношења, односно у најкраћем року од подношења пријаве.

Одбацивање пријаве

Члан 8.

Стручни радник Центра за заштиту жртава трговине људима одбацује пријаву у ситуацијама када наводи из пријаве несумњиво указују да се не ради о трговини људима, односно уколико се из пријаве не виде околности и ризици који указују на трговину људима односно када стручни радник на несумњив начин утврди да Центар за заштиту жртава трговине људима није надлежан за поступање.

Допуна података из пријаве

Члан 9.

Стручни радник Центра за заштиту жртава трговине људима у року за доношење одлуке по пријави из члана 7. став 2. извршиће допуну података из пријаве уколико подаци из пријаве не дају довољно основа за покретање поступка идентификације односно одбацивање пријаве.

Допуна података из пријаве врши се телефонским путем приликом њеног подношења односно писменим путем након подношења пријаве или на било који други одговарајући начин када се подаци прикупљају од подносиоца пријаве и/или надлежних државних органа и/или установа и организација који могу да пруже потребна обавештења у вези са допуном навода из пријаве, а све ради даљег поступања.

Покретање поступка идентификације

Члан 10.

Стручни радник Центра за заштиту жртава трговине људима покреће поступак идентификације када наводи из пријаве и анализа расположивих података указују на сумњу да се ради о жртви трговине људима.

Током поступка идентификације стручни радник врши процену стања, потреба, снага и ризика могуће жртве трговине људима, анализу контекста и анализира информације у вези са наводима из пријаве како би се утврдила веза

између конкретног случаја и показатеља који указују на трговину људима, све у циљу утврђивања да ли се заиста ради о жртви трговине људима.

Рок за идентификацију

Члан 11.

Поступак идентификације је ХИТАН.

Стручни радник дужан је да у најкраћем могућем року и без одлагања спроведе поступак идентификације.

У оправданим ситуацијама када је то неопходно ради прикупљања података, провере околности конкретног случаја или других околности који онемогућавају да се поступак идентификације оконча у најкраћем могућем року, идентификација може да траје најдуже три месеца рачунајући од дана подношења пријаве.

Осигурање безбедности и заштита права могуће жртве приликом покретања идентификације

Члан 12.

Приликом доношења одлуке о покретању идентификације стручни радник је обавезан да одмах, на основу расположивих података, и пре успостављања непосредног контакта са жртвом предузме следеће активности:

1. Процени потребу претпостављене жртве за подршком,
2. Процени степен ризика по безбедност претпостављене жртве у датом моменту,
3. Организује њено безбедно збрињавање у сарадњи са центром за социјални рад и другим институцијама и организацијама на месту где се претпостављена жртва тренутно налази,
4. Уколико надлежни центар за социјални рад и друге институције нису у могућности да осигурају безбедно збрињавање претпостављене жртве доноси стручну одлуку о непосредној реализацији безбедног збрињавања могуће жртве
5. Обавезно информише претпостављену жртву о њеним правима, уколико је она у могућности да комуницира телефоном, поготову о праву на рефлексију, помоћ и подршку, право да одбије сарадњу у идентификацији, са полицијом и другим државним органима, или обезбеђује да то уради представник локалног центра за социјални рад,
6. Спречи, уколико је у могућности, радње других државних органа које могу довести до секундарне виктимизације жртве, самостално или у сарадњи са надлежним центром за социјални рад

Критеријуми за оцењивање хитности у поступању ради излагања на терен

Члан 13.

Приликом оцене навода и показатеља који указују да се ради о жртви трговине људима, стручни радник дужан је да процењује хитност у поступању све ради изласка на терен и ступања у контакт са жртвом непосредно по пријави.

Критеријуми за излазак на терен у року од 24 сата од подношења пријаве:

1. Недостатак ресурса за подршку и осигурање безбедности када није могуће организовати безбедно збрињавање и подршку жртви, као и информисање о праву на период и размишљање и другим правима жртава наведених у члану 5. овог смерница
2. Висока безбедносна угроженост претпостављене жртве (висока здравствена угроженост жртве, постоје индиције да се ради о организованом криминалу, висок ниво агресивности могућих трговаца људима и сл...),
3. Постоји ризик да жртва убрзо неће бити доступна за идентификацију (ситуација на граници са домаћим и страним држављанима, склоност бекству, ризично понашање...)

Уколико стручни радник применом критеријума процени да је неопходно хитно поступање дужан је да у року од 24 сата од добијања пријаве изађе на терен и предузме све мере за остваривање контакта са жртвом и обезбеђивање подршке, уз обавезно претходно информисање о праву на рефлексију и другим правима. Уколико жртва буде у могућности, приликом овог изласка обавиће се и идентификациони разговор са жртвом.

Први контакт са жртвом ради идентификације и препоруке за поступање

Члан 14.

Први контакт са жртвом ради идентификације остварује се у најкраћем могућем року уколико то околности случаја дозвољавају (жртва је доступна, опште физичко и психичко стање жртве то дозвољавају), осим у ситуацијама када је неопходна хитна интервенција из члана 13. и када је одмах потребно остварити контакт са жртвом.

Уколико у поступку покретања идентификације није било потребе за предузимањем наведених активности из члана 13. стручни радник приликом првог контакта са жртвом ради идентификације у обавези је да:

1. **Процени опште стање жртве** (потреба за медицинским интервенцијама, потреба за збрињавањем жртве, обезбеђивање смештаја и сл..),
2. **Обавезно информише жртву о њеним правима** (право на рефлексију, право на помоћ и подршку, право на преводиоца, право да одбије сарадњу у идентификацији, право на адвоката...)

3. Покуша да спречи све радње других државних органа и организација које могу довести до **виктимизације жртве** (пружи јој подршку уколико донесе одлуку да не жели да учествује у поступцима државних органа; уколико жртва прихвата сарадњу да даље поступке договори у зависности од психофизичког стања жртве; да покуша да спречи непотребно понављање испитивања од стране више лица, испитивање које траје непримерено дуго у односу на стање жртве и сл.).

4. Уколико околности дозвољавају приликом првог контакта са жртвом **обави и разговор** у циљу прикупљања информација ради провере навода у вези трговине људима.

Одбијање идентификације

Члан 15.

Претпостављена жртва трговине људима, у складу са својим правима, може да одбије учешће у поступку идентификације односно одбије сарадњу са Центром и другим надлежним органима и организацијама као и да одбије да даје податке значајне за идентификацију.

Стручни радник Центра дужан је да у ситуацији када жртва одбија учешће у поступку идентификације прибави потписану изјаву жртве на обрасцу бр. 3 (односно уколико жртва не жели да потпише изјаву којом одбија учешће у идентификацији сачини службену белешку у којој констатује да жртва одбија сарадњу и да наведе разлоге одбијања уколико су му познати чиме се **ПРЕКИДА поступак идентификације**, осим у случају из члана 18. овог упутства.

Прекид идентификације

Члан 16.

У ситуацији уколико претпостављена жртва није доступна стручни радник у року од три месеца од подношења пријаве предузима све расположиве мере ради ступања у контакт са жртвом, а ради учешће у поступку идентификације и пружања помоћи и подршке жртви.

С тим у вези стручни радник дужан је да са надлежним државним органима и другим организацијама провери расположиве податке о боравишту жртве и покуша да ступи у контакт са претпостављеном жртвом.

Уколико и поред предузетих мера није могуће ступити у контакт са жртвом стручни радник ће сачинити **СЛУЖБЕНУ БЕЛЕШКУ** на образцу бр. 4 у којој констатује да је жртва недоступна са навођењем мера које су предузете да се оствари контакт са жртвом чиме се **ПРЕКИДА поступак идентификације**.

Прекинути поступак идентификације наставља се уколико се накнадно оствари контакт са жртвом и жртва буде доступна ради даљег прикупљања података.

Обустава идентификације

Члан 17.

Уколико жртва премине током поступка идентификације, а пре него што је формално идентификована као жртва трговине људима поступак идентификације се **ОБУСТАВЉА**.

Уколико расположиви подаци очигледно указују на трговину људима и пружају довољно основа да се обави идентификација и поред тога што је жртва током идентификације преминула, стручни радник сачиниће налаз и мишљење и окончати поступак идентификације.

Идентификација на основу расположиве документације

Члан 18.

Стручни радник спровешће поступак идентификације и сачинити процену и **НАЛАЗ И МИШЉЕЊЕ** уколико расположиви подаци пружају довољно основа да се обави идентификација (извештаји полиције, тужилаштва, центра за социјални рад, удружења грађана и сл..) и поред тога што жртва:

- **ОДБИЈА** да сарађује у поступку идентификације односно када жртва одбија да да потребне податке како би се спровео поступак идентификације
- **ЖРТВА НИЈЕ ДОСТУПНА** у моменту покретања поступка идентификације или постане недоступна током поступка идентификације.
- **ЖРТВА** премине током поступка идентификације (члан 17. Став 2).

Стручни радник спровешће поступак идентификације и сачинити **НАЛАЗ И МИШЉЕЊЕ** и пре него што се обави теренска посета и оствари контакт са жртвом уколико расположиви подаци очигледно указују на трговну људима и пружају довољно основа да се обави идентификација (извештаји полиције, тужилаштва, центра за социјални рад, удружења грађана и сл..).

Члан 19.

Особа која се налази у поступку идентификације сматра се жртвом (**претпостављена жртва**) током целог поступка идентификације без обзира да ли ће након окончања поступка идентификације стручни радник потврдити да се ради о жртви трговине људима.

За време идентификације, а у складу са процењеним потребама, претпостављеној жртви се пружа сва неопходна помоћ и подршка.

Током поступка идентификације стручни радник на обрасцу индивидуалног плана заштите планира пружање подршке и заштите.

Резултат идентификације

Члан 20.

Стручни радник Центра за заштиту жртава трговине људима након спроведеног поступка идентификације у оквиру обрасца **НАЛАЗА И МИШЉЕЊА** у поступку идентификацији, доноси једну од следећих одлука:

- Особа за коју се сумњало да је жртва трговине људима и која је била у поступку идентификације **НИЈЕ ЖРТВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА**,
- Особа за коју се сумња да је жртва трговине људима и која је била у поступку идентификације **ЈЕ ЖРТВА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА**.

Поступак идентификације без доношења једне од одлука из члана 20. став 1. завршава се и **ПРЕКИДОМ ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ** из члана 15. и члана 16. или **ОБУСТАВОМ ИДЕНТИФИКАЦИЈЕ** из члана 17. овог упутства.

Члан 21.

У случају да стручни радник у поступку идентификације утврди да се не ради о жртви трговине људима, али да постоји повећан ризик који указују на могућност да особа постане жртва трговине људима, стручни радник је дужан да у оквиру налаза и мишљења у идентификацији посебно образложи утврђене ризике и одреди препоруке за поступање које ће упутити надлежним органима и организацијама у циљу даљег пружања помоћи и подршке.

Члан 22.

Особа за коју је утврђено да је жртва трговине људима идентификује се као:

- Жртва трговине људима у фази врбовања и/или
- Жртва трговине људима у фази транспорта и/или
- Жртва трговине људима у фази смештаја, а пре експлоатације и/или
- Жртва трговине људима у фази експлоатације.

Члан 23.

Ове смернице примењују се од дана доношења.

У Београду дана 26.12.2016.г

Директор:
Сања Кљајић

